

Els ritmes, els mètodes, les tècniques, les paraules viuen en constants canvis. Alguna cosa, però, podem pensar, es manté invariable a través dels diferents llenguatges. L'essència d'aquelles formes de vida formulades en Fröbel es fon, tal vegada, en el si de les construccions significatives del moment contemporani. I descobrir-les, jugar amb elles tot relacionant-les, ens implica de ben segur aproximar-nos als pensaments, fets i fenòmens que en altres moments, especialment en moments singulars, s'han escrit i vivenciat des de la pedagogia.

Justament, el que se cerca en aquesta obra col·lectiva és caracteritzar una època, un moment educatiu, aquell que es donà en la Itàlia de principis del segle XX, que fou ferment d'iniciatives i renovacions pedagògiques. L'encert d'aquest treball, doncs, és al temps que oferir al lector un recorregut que omple l'espai escrit des de la pedagogia, el traçat des de la política i la legislació educativa, l'interrogat des de la *Rivista Pedagogica*, l'experimentat des de les institucions edu-

catives de nova creació, ja fossin per a orfes, ja vinculades a l'educació popular o la visualització des d'unes experiències de vida escolar conceptualitzades a través del que la historiografia ens explica, dotar-nos d'una eina per tal de copsar la continuïtat que emergeix en les propostes pedagògiques d'aquesta època.

Diguem-li paisatges, panorames o figuracions en blanc i negre, traçades aquestes amb tinta detallada no és, potser, important, atès que, com ens invita l'obra, llegir aquest treball ens pot aportar, certament, elements per llegir el fenomen educatiu que es donà en un context concret, però també ens possibilita tenir una intuïció perceptiva i conceptual del complex que constitueix l'educació ara. És més, veure a la distància com es gestà el moment de l'infant, el moment de l'educació de la qual encara avui som hereus, ens pot fer pensar en el perquè s'ha oblidat el temps de «l'escola serena», de l'escola on el cos i el moviment harmònic encara tenien un valor. I tal vegada, en aquest instant, podrem suspendre l'activitat desacompassada, apressada i recuperar el silenci d'una cadència que deixa espai per respirar.